7 Σεπτεμβρίου 2017

Ο Ορθόδοξος Θεολόγος σήμερα – Νεοφύτου μοναχού Γρηγοριάτου

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Μένοντας στην άκρη του κόσμου, στην απομόνωση της ερήμου του Αγίου Όρους, κοινωνούμε εν Χριστώ με τον Τριαδικό Θεό, τους Αγγέλους, τους Αγίους, την Παναγία και συναντούμε συγχρόνως τους αδελφούς συνανθρώπους μας εν Χριστώ προσωπικά, ειλικρινά, εκστατικά. «Ο μοναχός είναι φίλος με όλους και ξένος προς όλους»(Άγιος Μάξιμος Ομολογητής).
Η μοναχική πολιτεία είναι μία τέλεια Χριστιανική κοινωνία, που αποτελείται από τελείως «αποτυχημένους», όπως λέει ο κόσμος, μοναχούς. Ιδίως ο Αγιορείτης μοναχός είναι τρία πράγματα: Α. είναι τρελός, Β. είναι παιδί και Γ. είναι γλεντζές.

Α. είναι τρελός, (ημείς μωροί δια Χριστόν – Α’ Κορ. 4,10).
Β. είναι παιδί, (εάν μη στραφήτε και γένησθε ως τα παιδία, ου μη εισέλθητε εις την Βασιλείαν των Ουρανών – εάν δεν μετανοήσετε και δεν γίνετε σαν τα παιδιά, δεν θα μπήτε στην Βασιλεία των Ουρανών – Ματθ. 18,3), (Αδελφοί, μη παιδία γίνεσθε ταις φρεσίν, αλλά τη κακία νηπιάζετε, τους δε φρεσί τέλειοι γίνεσθε – Αδελφοί, μη γίνεσθε παιδιά κατά τον νουν, αλλά να είσθε νήπια κατά την κακία, κατά δε τον νουν να γίνεσθε τέλειοι – Α’ Κορ. 14,20).
Γ. είναι γλεντζές, (ψαλώ τω Θεώ μου έως υπάρχω – θα ψάλλω συνέχεια στον Θεό μου όσο υπάρχω σε αυτή τη ζωή και θα συνεχίσω μετά και στην αιώνιο ζωή να ψάλλω. Η ζωή του μοναχού είναι μία συνεχής θυσιαστική δοξολογία και ευχαριστία προς τον Τριαδικό Θεό).
Το Άγιον Όρος πάντοτε ήταν και είναι ένας τόπος έλξεως και αγίων και αγγέλων και ανθρώπων και δαιμόνων. Οι άγιοι, λόγω της αγιότητος, ασκητικότητος και Θείου έρωτος έρχονταν και έρχονται εδώ για να απολαύσουν την άρρητη θέα του ακτίστου Φωτός της Μεταμορφώσεως, του προσώπου του Θεανθρώπου Χριστού και της Παναγίας Θεοτόκου και Αειπαρθένου Μαρίας. Οι άγγελοι έρχονται εδώ για να ενισχύσουν και φυλάξουν τους αγωνιζομένους μοναχούς στην πνευματική τους πάλη με τον Θεό, τα πάθη, την αμαρτία και τον διάβολο. Ο Θεός βέβαια δεν εχθρεύεται τους μοναχούς, αλλά παλεύει μαζί τους για να τους προπονήση, να τους ενισχύση στην πίστη, ελπίδα και αγάπη προς τον εαυτό Του και τους συνανθρώπους των μοναχών. Ο Θεός δεν επάλεψε με τον Ιακώβ στον καιρό της Παλαιάς Διαθήκης; Οι άνθρωποι έρχονται εδώ για τρεις λόγους: Πρώτον, για να σωθούν, για να αγιάσουν, για να κερδίσουν την Βασιλεία των Ουρανών, για να δείξουν την καθαρή αγάπη τους προς τον Θεό είτε ως μοναχοί, είτε ως λαϊκοί Χριστιανοί. Δεύτερον, άλλοι έρχονται για περιέργεια, για τουρισμό, για διασκέδαση. Και τρίτον, άλλοι έρχονται για να εκμεταλλευθούν με κακό τρόπο το Άγιον Όρος και τους εκάστοτε Αγιορείτες είτε οικονομικά, είτε πολιτικά, είτε εκκλησιαστικά, είτε για ηδονή, χρήμα και δόξα. Οι δαίμονες έρχονται εδώ, γιατί

φθονούν το ανθρώπινο γένος γενικά και ειδικά τους Αγιορείτες. Δεν θέλουν το Άγιον Όρος να σώζη , να αγιάζη τους ανθρώπους και την κτίση, αλλά θέλουν να μετατρέψουν το Άγιον Όρος σε κακώνυμο, δαιμονικό και μισάνθρωπο Όρος. Γι' αυτό το Άγιον Όρος είναι και λέγεται «Περιβόλι της Παναγίας», διότι η Παναγία ως Βασίλισσα, Ηγουμένη, Έφορος και Ιατρός του Αγίου Όρους επιτρέπει σε όλους όσοι θέλουν να έρχονται εδώ για οποιοδήποτε λόγο. Δεν επιτρέπει μόνο ένα πράγμα: Να καταστραφή το Άγιον Όρος από οποιονδήποτε.
Μερικοί λοιπόν νέοι άνθρωποι, αναζητητές της αλήθειας, αγάπης, ελευθερίας, ενότητος, αγιασμού και Θεώσεως, έρχονται στο Άγιον Όρος, μη έχοντας που αλλού να πάνε για να ανακαλύψουν αυτό που ποθούν υπαρξιακώς, προσωπικώς και διακαώς. Έτσι ήλθα και εγώ τον Φεβρουάριο του 1976 στο Άγιον Όρος μαζί με τρεις συμφοιτητές μου της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εγώ έμεινα εδώ και ελπίζω να μείνω μέχρι το τέλος της επιγείου ζωής μου. Οι δύο έγιναν έγγαμοι ιερείς και ο τρίτος έγγαμος καθηγητής Θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση.
Ο πρώτος μοναχός που συναντήσαμε τότε ήταν ο μακαριστός Άγιος Γέρων Παΐσιος Καππαδόκης Αγιορείτης. Προς το τέλος της παρούσης μελέτης θα εκθέσω τις αρχές ορθοδόξου Θεολογίας που μας είπε με απλό και συγχρόνως βαθύ τρόπο. Τώρα θα γράψω μόνο την εξής στιχομυθία μεταξύ εμού και του Γερο-Παΐσιου:
Γερο-Παΐσιος: -Πόσων χρονών είσαι;
Κυριάκος(νυν π. Νεόφυτος): -Είκοσι χρονών, Γέροντα.
Γερο-Παΐσιος: -Από που είσαι και τί σπουδάζεις;
Κυριάκος(νυν π. Νεόφυτος): -Είμαι από την Κύπρο και σπουδάζω στην Θεολογική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών.
Γερο-Παΐσιος: -Σε ποιο έτος είσαι;
Κυριακός(νυν π. Νεόφυτος): – Είμαι στο δεύτερο έτος.
Γερο-Παΐσιος: -Ακόμη είσαι εκεί στην Θεολογική Σχολή;
Κυριάκος(νυν π. Νεόφυτος): -Γιατί Γέροντα με ερωτάτε έτσι;
Γερο-Παΐσιος: – Διότι παιδί μου ευλογημένο, στις Θεολογικές Σχολές μπαίνεις 90% ευσεβής και βγαίνεις 90% ασεβής.
Κυριάκος(νυν π. Νεόφυτος): -Γέροντα Παΐσιε, αυτό που λέτε το ζω αυτή την στιγμή, το αισθάνομαι, το διεπίστωσα προσωπικά. Έχω αμφιβολίες για το τι είναι επιτέλους Θεολογία ορθόδοξη και πως θα την σπουδάσω με σωστό τρόπο.
Γερο-Παΐσιος: – θεολογία είναι η θεοπτία. Αυτό που βλέπει τον Θεό, αυτός και γράφει και κηρύττει τον Θεό, αυτός δηλαδή που αισθάνεται εμπειρικά τον Θεό ή ακολουθεί τους θεόπτες αγίους ανθρώπους, πατέρες παλαιούς και νέους, αυτός είναι σωστός ορθόδοξος θεολόγος.
Μου είπε και άλλα πολλά. Συνεζητήσαμε τρεις ώρες. Δεν έχει σημασία για όλους όλα όσα είπαμε. Σημασία έχει ότι εγώ δι' ευχών του Αγίου Γέροντος Παϊσίου,

επήρα την απόφαση να μείνω για πάντα στο Άγιον Όρος για να σώσω την ψυχή μου, να μελετήσω και ζήσω την Ορθόδοξη Θεολογία και εκθέσω με ταπείνωση και αγάπη αυτά που είδα, έμαθα και έζησα στο Περιβόλι της Παναγίας.
Είπαμε στην αρχή ότι η μοναχική πολιτεία είναι μια τέλεια Χριστιανική κοινωνία, που αποτελείται από τελείως «αποτυχημένους», όπως λέει ο κόσμος, μοναχούς. Δηλαδή η κοινωνία της ερήμου είναι ζωντανή ενώ, η έρημος των πόλεων, του κόσμου, είναι νεκρή(ως επί τον πλείστον. Υπάρχουν και εξαιρέσεις, που όμως επιβεβαιώνουν τον κανόνα). Η τέλεια αυτή Χριστιανική κοινωνία, για να εκπληρώνει τον σκοπό της, δηλαδή την επικοινωνία και με τον θεό και τον συνάνθρωπο, πρέπει να έχει τις τρεις αυτές προϋποθέσεις:
α. Πρέπει να έχη «κοινό λόγο», δηλαδή να έχουμε κοινή συνείδηση, λόγο, σκέψη, γραφή και πράξη με την Θεολογία και πνευματικότητα της Ορθοδόξου Εκκλησίας, ελεύθερα και αβίαστα, χωρίς καταπίεση, εξαναγκασμό και πλύση εγκεφάλου.
β. Πρέπει να έχη «το ορθώς διανοείσθαι», δηλαδή να σκεφτώμαστε εν Χριστώ ορθά, λογικά όταν θέλουμε να οργανώσουμε τον προσωπικό και πνευματικό μας βίο, όπως και την κοινωνία μας. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο νους ή μόνο ψυχή ή μόνο σώμα ή μόνο επιστήμη ή μόνο οικονομικές σχέσεις ή μόνο οικολόγος. Ο άνθρωπος είναι ζώον Θεούμενον, λέει ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος:
«Τούτο δη βουληθείς ο τεχνίτης επιδείξασθαι Λόγος και ζώον εν εξ αμφοτέρων, αοράτον τε λέγω και ορατής φύσεως, δημιουργεί, τον ήδη προϋποστάσης, παρ' εαυτού δε πνοήν ενθείς,... οιόν τινά κόσμον έτερον εν μικρώ μέγαν επί της γης ίστησιν, άγγελον άλλον, προσκυνητήν μικτόν, επόπτην της ορατής, κτίσεως, μύστην νοουμένης, βασιλέα των επί γης, βασιλευόμενον άνωθεν... ζώον ενταύθα οικονομούμενον και αλλαχού μεθιστάμενον και πέρας του μηστηρίου τη προς Θεόν νεύσει Θεούμενον(Αγίου Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 45, Εις το Άγιον Πάσχα, 7, PG 36, 632 AB. Και εν: Παναγιώτη Νέλλα, Ζώον Θεούμενον, εκδ. Εποπτεία, Αθήνα 1979, σελ. 29). Μετάφραση: «Αυτό σκεπτόμενος, θέλοντας βέβαια να δείξει, να φανερώση ο τεχνίτης Θεός Λόγος, δηλαδή θέλει να δημιουργήση έτσι τον άνθρωπο ως ζώον ένα, το οποίον να αποτελείται και από τα δύο, δηλαδή και από αόρατη και από ορατή φύση. Και παίρνοντας από την ήδη προϋπάρχουσα ύλη το σώμα και εμφυσώντας, βάζοντας μέσα στο σώμα από τον εαυτό Του ο Θεός Λόγος, πνοήν ζωής, καθιστά, τοποθετεί κατά κάποιον τρόπον έναν άλλον κόσμο εν μικρώ μέγα επάνω στην γη, άλλον άγγελον, μικτόν προσκυνητή, επόπτη, βασιλέα διαχειριστή, όχι καταχραστή, της ορατής φύσεως, όσον είναι δυνατόν στον άνθρωπο, βασιλέα των επίγειων αγαθών και δημιουργημάτων, που επιτροπεύεται, ελέγχεται από άνω, από τον Θεό... ζώο που εδώ στη γη οικονομείται, δηλαδή παρηγορείται, τρέφεται, σωματικά και ψυχικά, αγωνίζεται να έχη Θείον έρωτα και για άλλο μέρος προορίζεται, μετατείθεται όταν έλθη η ώρα, δηλαδή στον Παράδεισο(Ο Θεός έπλασε όλους τους ανθρώπους για να πάνε στον Παράδεισο. Όμως ορισμένοι

διαλέγουν να πάνε στην Κόλαση μόνοι τους, χωρίς να τους αναγκάζη προς τούτο ο Θεός), και στο τέλος το ατέλεστον του μυστηρίου, με την θέληση του Θεού μεταβαίνει προς τον Θεό συνέχεια ως ζώον Θεούμενον, δηλαδή ως Θεός κατά χάριν...

Μέσα λοιπόν στα προαναφερθέντα πλαίσια πρέπει να έχουμε «το ορθώς διανοείσθαι». Δεν πιστεύουμε εμείς οι Ορθόδοξοι στο δόγμα του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού(δηλαδή σκοταδισμού): «Σκέφτομαι, άρα υπάρχω.» (λογικοκρατία), ούτε στο δόγμα του Ευρωπαϊκού υπαρξισμού: «Υπάρχω, άρα σκέφτομαι», ούτε στην «Θεολογία του θανάτου του Θεού». Όλα αυτά μας ήλθαν από την αφελληνισμένη και αντίχριστη Ευρώπη και κατατρώγουν ύπουλα, υποδόρια, ως άλλος Δούρειος Ίππος τα σπλάχνα της καθ' ημάς Ορθοδόξου Ανατολής και συγχρόνως όλης της γης.

γ. «Το αληθεύειν εστί το αληθώς κοινωνείν». Η αλήθεια είναι η μόνη αληθινή κοινωνία, μέθεξη ζωής, μετοχή στην άκτιστη Θεία ενέργεια του Τριαδικού Θεού. «Γνώσεσθε την αλήθειαν και η αλήθεια ελευθερώσει ημάς.» (Να γνωρίσετε την αλήθεια και η αλήθεια θα σας ελευθερώση.)Ιω. 8,32.

«Εγώ ειμί η οδός και η αλήθεια και η ζωή· ουδείς έρχεται προς τον Πατέρα ει μη δι' εμού. Ει εγνώκειτέ με, και τον Πατέρα μου εγνώκειτε αν.»(Εγώ είμαι η οδός(ο δρόμος) και η αλήθεια και η ζωή. Κανείς δεν έρχεται στον Πατέρα παρά δι' εμού. Εάν με εγνωρίζατε, θα εγνωρίζατε και τον Πατέρα μου)(Ιω. 14, 6-7), λέγει ο Θεάνθρωπος Χριστός.

Από τα παραπάνω αναφερθέντα συμπεραίνουμε ότι αν αληθεύουμε θεωρητικά και πρακτικά, θα γνωρίσουμε δια του Χριστού τον Τριαδικό θεό, θα ελευθερωθούμε από την αμαρτία, τον θάνατο, τα πάθη, τον διάβολο, θα απαλλαγούμε μια για πάντα από την φιλοδοξία, φιλαργυρία, φιληδονία και την ραθυμία, άγνοια, λήθη, αχαριστία, αγνωμοσύνη και ασυνειδησία. Μετά θα κοινωνήσουμε, θα μεθέξουμε, θα πλησιάσουμε στο Θείον άκτιστον φως, θα ελλαμφθούμε, θα αρπαγή ο νους μας και θα εισέλθη στον Θείον γνόφον της αγνωσίας, η οποία είναι υπερτέρα πάσης γνώσεως (Αγίου Ισαάκ Σύρου, Ασκητικά). Αυτή είναι η αληθινή εν Χριστώ, εν Πατρί και εν Αγίω Πνεύματι, δηλαδή εν Θεώ κοινωνία.

Οι τρεις αυτές προϋποθέσεις για να επιτύχουμε την εν Θεώ κοινωνία, δηλαδή ο κοινός λόγος, το ορθώς διανοείσθαι και το αληθεύειν εστί το αληθώς κοινωνείν, εχαρακτήριζαν πάντοτε τον αγώνα των ορθοδόξων χριστιανών, κληρικών, μοναχών και λαϊκών για την Θέωση τους μέσα στην κοινωνία θεώσεως, την ευχαριστιακή κοινότητα, την Βασιλεία των Ουρανών επί γης και εν ουρανώ, δηλαδή το Σώμα του Χριστού, την Ορθόδοξη Εκκλησία. Και η πρωτοχριστιανική Εκκλησία και η Εκκλησία των διωγμών και η Εκκλησία της Ελληνορθοδόξου Ρωμιοσύνης επί Βυζαντίου και η Εκκλησία της Τουρκοκρατίας και η Εκκλησία των Νεοτέρων χρόνων έως σήμερα εδιατήρησε και διατηρεί ακόμη αυτές τις τρεις

προϋποθέσεις για να επιτυγχάνεται η εν Θεώ κοινωνία από όλους τους χριστιανούς, χάρις στην θεία άκτιστη χάρη του ενανθρωπίσαντος Θεού Λόγου, ο οποίος έλαβε ανθρώπινη φύση από την Θεοτόκο Μαρία: «Ο Θεός έγινε άνθρωπος, για να κάνει τον άνθρωπο Θεό κατά χάριν.» (Μέγας Αθανάσιος Αλεξάνδρειας).
Υπήρξαν όμως και περίοδοι στην εκκλησιαστική ιστορία και θεολογία, ιδίως από τον (14ο) δέκατο τέταρτο αιώνα και μετά, που ο δυτικός ουμανιστικός σχολαστικισμός και αριστοτελική φιλοσοφία επηρέασαν δυσμενώς την πορεία της θεολογίας και φιλοσοφίας στην καθ' ημάς Ορθόδοξη Ανατολή, από την Ρωσία και Πολωνία μέχρι την Αίγυπτο και από την Ήπειρο μέχρι την Παλαιστίνη , από την Κωνσταντινούπολη μέχρι την Πελοπόννησο.
Είναι γνωστοί οι ησυχαστικοί θεολογικοί αγώνες του Αγίου Γρηγορίου Παλαμά εναντίον του λατινοφόρος αριστοτελίζοντος αιρετικού Βαρλαάμ του Καλαβρού, οι εδικαιώθησαν από την Θ' Οικουμενική Σύνοδο των ετών 1341, 1347 και 1351μ.Χ. που συνεκλήθει τότε σε τρεις φάσεις στην Κωνσταντινούπολη. Από τότε η Ορθόδοξη ησυχαστική ασκητική ευχαριστιακή και καρδιακή θεολογία και φιλοσοφία συγκρούεται, αντιπαλεύει, διαλέγεται αντιθετικά με την λατινόφρονα σχολαστική, φιλοσοφική, αριστοτελίζουσα θεολογία, η οποία διαποτίζει έκτοτε τον Παπισμό-Ρωμαιοκαθολικισμό και προτεσταντικές ομολογίες. Τόσο ο Παπισμός, όσο και ο Προτεσταντισμός έχουν κοινό πατέρα και μητέρα: Τον υπεράνθρωπο λογικοκρατούμενο ανθρωπισμό, οποίος βασίζεται σε αρχαιοελληνικές φιλοσοφίες. Λέει ο Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς ότι: «σήκωσε όλες τις φορεσιές των αιρέσεων και από κάτω θα ανακαλύψεις τις αρχαίες Ελληνικές φιλοσοφίες και δόγματα.».
Αυτά, με δικά του λόγια και συμπεράσματα διαπιστώνει και στην πορεία της Ρωσικής Θεολογίας να έχουν συμβεί δυστυχώς, ο μεγαλύτερος ορθόδοξος θεολόγος του (20ου) εικοστού αιώνος πρωτοπρεσβύτερος πατήρ Γεώργιος Φλωρόφσκυ. Όπως λέει ο ίδιος, η Ρωσική Θεολογία επηρέασε από τον 16ο αιώνα και μετά… στην δυτική αιχμαλωσία, πρώτα του Παπικού θεολογικού συστήματος και μετά της Προτεσταντικής Γερμανικής θεολογίας: «Από την προηγηθείσα σύντομη και πρόχειρη επισκόπηση των δυτικών επιδράσεων στην Ρωσική θεολογία το ακόλουθο ανησυχητικό και απελπιστικό συμπέρασμα φαίνεται αναπόφευκτο: δεν ήταν και δεν είναι η Ρωσική θεολογία, κατά την ανάπτυξή της – όπως εδήλωσε ευφυώς ένας κριτικός – πάντοτε μια (περιπλανώμενη θεολογία;)»
Δεν ήταν ιδιαίτερα ευμετακίνητη, ευμετάβολη, ασυνεπής και ακατανόητη; Αυτό είναι το συμπέρασμα των ξένων – ιδιαίτερα των ρωμαιοκαθολικών – θεολόγων, που συνήθως από την ανάγνωση Ρωσικών θεολογικών έργων παίρνουν την εντύπωση ότι αυτή είναι κάτι το αβέβαιο, κάτι που δεν μπορεί να καθορισθεί. Εντυπώσεις και συμπεράσματα αυτού του είδους είναι στην πραγματικότητα τα αποτελέσματα μιας πολύ επικίνδυνης παρεξηγήσεως, ενός είδους οφθαλμαπάτης. Κάτι πολύ τραγικό, εν τούτοις, βρίσκεται πίσω από μια τέτοια ερμηνεία – ένα

καταστρεπτικό σχίσμα, ένας διχασμός στην ορθόδοξη συνείδηση, που μπορούμε να τα βρούμε στην ιστορία της Ρωσικής θεολογίας σαν μια κάποια δημιουργική σύγχυση, σαν έλλειψη ακριβούς γνώσεως για τον δρόμο που πρέπει να ακολουθηθεί. Το πιο θλιβερό από όλα ήταν ότι αυτός ο ιδιάζων διχασμός ήταν μεταξύ ευσεβείας και θεολογίας, μεταξύ θεολογικής πολυμάθειας και πνευματικότητος, μεταξύ θεολογικών σχολών και εκκλησιαστικής ζωής.

Αυτή η νέα θεολογική ακαδημαϊκή επιστημοσύνη (scholarship) ήρθε στην Ρωσία από την Δύση. Παρέμεινε μία ξένη προσθήκη στην Ρωσία για πολύ χρονικό διάστημα. Συνέχισε να χρησιμοποιεί μία ειδική γλώσσα, ξένη στο λαό, μία γλώσσα που δεν ήταν ούτε της καθημερινής ζωής, ούτε της προσευχής. Παρέμεινε σαν ξένο σώμα στην δομή της Εκκλησία, αναπτυσσόμενη σε τεχνητές και εξ' ολοκλήρου αποξενωμένες μορφές. Ήταν και παρέμεινε «σχολική πολυμάθεια». Σαν τέτοια μεταμορφώθηκε σε κείμενο για διδασκαλία και πολύ συχνά έπαυσε να αναζητεί την αλήθεια και την ομολογία της πίστεως. Η θεολογική σκέψη σιγά-σιγά παρεξέκλινε και απομακρύνθηκε, δεν άκουε τον ρυθμό της καρδιάς της Εκκλησίας και γι' αυτό έχασε την «οδό» που οδηγούσε σε αυτή την καρδιά. Δεν ένοιωθε την ανάγκη να αφυπνισθεί και να πλησιάσει τους ευρύτερους κύκλους της εκκλησιαστικής κοινότητος και λαού. Έβλεπε τον λαό και την εκκλησιαστική κοινότητα μάλλον με δυσπιστία, ζηλοτυπία και εχθρότητα. Υπήρχαν, βέβαια, λόγοι γι' αυτό. Και αυτοί βρίσκονταν στην προκατάληψη που έδειχνε ο λαός εναντίον μιας ακαδημαϊκής γνώσεως που ήλθε απ' έξω και ήταν αυτάρκης, που δεν είχε καν ριζώσει στην πραγματικότητα της θρησκευτικής εμπειρίας ή στη ζωή, στην προκατάληψη εναντίον μια θεολογίας που έπαψε να εκφράζει την πίστη της Εκκλησίας και να αποτελεί μαρτυρία της. Μ' αυτήν την έννοια η θεολογία εκείνη μπορεί σωστά να χαρακτηρισθεί ως « περιπλανώμενη θεολογία». Εδώ βρίσκεται όλο το πρόβλημα της Ρωσικής θρησκευτικής υπάρξεως: στα βάθη και στην εσωτερικότητα της εκκλησιαστικής εμπειρίας η πίστη διατηρείται και διαφυλάσσεται αδιάφθορη. Στην σιωπηλή προσέγγιση προς τον Θεό, στην μορφή της προσευχής, στο μοναχισμό της η Ρωσική ψυχή διατηρούσε το παλιό, αυστηρό, πατερικό ήθος· εζούσε σε μία τελείως αδιατάραχτη και αδιάσπαστη πληρότητα του soborhost (καθολικότητος) και της παραδόσεως.

Σ' αυτήν την πνευματικότητα και σ' αυτό το βάθος της προσευχής η αρχαία πίστη παρέμεινε ακόμα «η αποστολική, πατερική πίστη» – η πίστη της αρχαίας, ανατολικής και βυζαντινής Ορθοδοξίας. Αλλά η σκέψη είχε αποχωρισθεί, είχε απομακρυνθεί από αυτά τα πνευματικά βάθη και μόνο πολύ αργά κατάλαβε την ανίερη πλάνη της. Οι περιπλανήσεις της σκέψεως, όμως, δεν μπορούσαν να καταστρέψουν και δεν κατέστρεψαν την αυθεντικότητα της πίστεως: Η Ορθοδοξία παρέμεινε, παρά ταύτα, αμετάβλητη. Ένας σοβαρός κίνδυνος υπάρχει, εν τούτοις, σ' εκείνη την Θεολογική ψευδομόρφωση, όταν η φυσική γλώσσα χάνεται και η

Θεολογία γίνεται ξένη και αλλόκοτη. Πιο επικίνδυνο ήταν το γεγονός ότι η Θεολογική προβληματική έχασε την επαφή με τη ζωή και ότι η αλήθεια του Θεού έγινε μία σχολική άσκηση που περιορίστηκε στους ειδικούς και στους λόγω επαγγέλματος ασχολούμενους με αυτά τα θέματα. (Πρωτοπρεσβύτερου πατρός Γεωργίου Φλωρόφσκυ, Θέματα Εκκλησιαστικής Ιστορίας, μετάφραση Παναγιώτου Κ. Πάλλη, εκδ. Π. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1979, Κεφάλαιο «Δυτικές επιδράσεις στην Ρωσική Θεολογία», σελ. 206-208).

Πώς όμως σήμερα σε όλο τον Ορθόδοξο χώρο, ιδίως στον Θεολογικό πνευματικό κόσμο, στους θεολόγους και πιστούς Χριστιανούς, θα γίνει μία ειρηνική επανάσταση για να απελευθερωθεί η Θεολογία από την δυτική αιχμαλωσία και να επανεύρει την γνήσια, αυθεντική, πηγαία ιδιοπροσωπία και αυτοσυνειδησία τους; Διότι αν δεν γίνει αυτό, τότε θα χάσουμε την ψυχή μας, θα βυθισθούμε στον μεσαιωνικό σκοταδισμό και οπισθοδρομική αρτηριοσκλήρωση του Δυτικού θεολογικού ανθρωπισμού. Ούτε θα βοηθήσουμε και τους Ευρωπαίους, Αμερικανούς, Αφρικανούς, Αυστραλούς και Ασιάτες καλοπροαίρετους ανθρώπους να βρουν την αλήθεια, οδό ζωή και του φως του κόσμου, που είναι ο Χριστός της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Να τι λέει ο πατήρ Γεώργιος Φλωρόφσκυ επί του θέματος αυτού: «Οι δυτικές επιδράσεις στην Ρωσική Θεολογία πρέπει να υπερνικηθούν. Αυτό αναφέρεται, πρώτα απ’ όλα, στο μη οργανικό «δυτικό ήθος (style)”. Αυτή η διαδικασία πράγματι άρχισε πριν από πολύ στις Ρωσικές σχολές – ακριβώς την εποχή του Φιλαρέτου και σε συνδυασμό με την αναγέννηση του ασκητισμού στα Ρωσικά μοναστήρια. Αρκεί να θυμηθούμε την σχολή του Στάρετς Παϊσίου Βελιτσκόφσκυ (Velichkovskii) και ιδιαίτερα το ερημητήριο του Όπτινο (Optino). Η Ορθόδοξη Θεολογία μπορεί τελικά να επανακτήσει την ανεξαρτησία από τις Δυτικές επιδράσεις μόνο μέσω μιας πνευματικής επιστροφής στις πατερικές πηγές και στα πατερικά θεμέλια. Επιστροφή στους πατέρες δεν σημαίνει φυγή από το παρόν ή από την ιστορία· δεν είναι φυγή από την σύγχρονη εποχή ή από το πεδίο της μάχης. Σημαίνει πολύ περισσότερα – δεν είναι μόνο διαφύλαξη και προστασία της πατερικής εμπειρίας, αλλά ακόμα είναι η ίδια η ανακάλυψη αυτής της εμπειρίας και η επαναφορά αυτής της εμπειρίας στη ζωή. Αφ’ ετέρου, η ανεξαρτησία από την Δύση δεν πρέπει να εκφυλίζεται σε μια αποξένωση που γίνεται απλώς αντίθεση προς τη Δύση. Γιατί μόνο μία πλήρης διάσταση με την Δύση δεν δίνει αυθεντική και αληθινή απελευθέρωση. Προς το παρόν, η Ορθοδοξία δεν μπορεί και δεν πρέπει παραγνωρίζει ή να αποσιωπά το θέμα. Αυτό, όμως, σημαίνει ότι η Ορθοδοξία πρέπει να έρχεται σε επαφή με τη Δύση δημιουργικά και πνευματικά. Η εξάρτηση και μίμηση που συνέβαιναν στο παρελθόν δεν μπορούν να θεωρηθούν συνάντηση. Μόνο μέσα σε ελευθερία και αμοιβαιότητα αγάπης είναι δυνατή μία αληθινή συνάντηση. Δεν αρκεί να επαναλαμβάνει κανείς απλώς Δυτικές απαντήσεις, να επιστρατεύει μια Δυτική απάντηση εναντίον μιας άλλης. Αλλά

πρέπει μάλλον με ακρίβεια να αναγνωρίζουμε, να βιώνουμε αυτά τα Δυτικά προβλήματα και να διεισδύσουμε σ' αυτά, πρέπει να εξοικειωνόμαστε με όλη την δραματική προβληματική της Δυτικής θρησκευτικής σκέψεως.

Ο δρόμος που πρέπει να ακολουθήσει η ορθόδοξη θεολογία, για να υπερνικήσει το δυτικό «σκάνδαλο», δεν βρίσκεται στην απόρριψη ή ακόμα στην ανατροπή των δυτικών θέσεων. Ο δρόμος, μάλλον, βρίσκεται στην υπερκίνηση και υπέρβασή τους με μια νέα δημιουργική δραστηριότητα. Μόνο μια δημιουργική επιστροφή στα μοναδικά και αρχαία βάθη θα χρησιμεύσει στην ορθόδοξη σκέψη σαν το αυθεντικό «αντίδοτο» κατά των φανερών και κρυφών – ή ακόμα αγνώστων ως τώρα – πλευρών της «δυτικής δηλητηριάσεως». Η ορθόδοξη θεολογία καλείται να απαντήσει στα δυτικά ερωτήματα από τα βάθη της αδιάσπαστης ορθόδοξης εμπειρίας και να αντιμετωπίσει τις κινήσεις της δυτικής σκέψεως με την αμετάβλητη αλήθεια της πατερικής Ορθοδοξίας. (πρωτ. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, θέματα Εκκλησιαστικής Ιστορίας, ένθα ανωτέρω, σελ. 210 – 211).

Η πνευματική επιστροφή στις πατερικές πηγές δεν μπορεί να αγνοήσει σήμερα τους Έλληνες Ορθοδόξους αγίους Πατέρες της Θεολογίας της Εκκλησίας μας. Τόσο οι Δυτικοί, όσο και οι Ανατολικοί σύγχρονοι άνθρωποι και η θεολογία τους έχουν απόλυτη ανάγκη, ιδίως σήμερα, από τους αγίους Πατέρες και μάλιστα τους Έλληνες Πατέρες, λέει ο πατήρ Γεώργιος Φλωρόφσκυ: «Δεν θα ήταν σωστό να πούμε ότι η Ρωσική Θεολογία, στην δημιουργική της ανάπτυξη, είχε καταλάβει και αφομοιώσει πλήρως ή αρκετά σε βάθος τους Πατέρες και το Βυζάντιο. Αυτό πρέπει ακόμα να το κάνει. Πρέπει να περάσει μέσα από το αυστηρό σχολείο του Χριστιανικού Ελληνισμού. Ο Ελληνισμός, ούτως ειπείν, προσέλαβε αιώνιο χαρακτήρα στην Εκκλησία· έχει ενσωματωθεί σ' αυτήν την δομή της Εκκλησίας ως η αιώνια κατηγορία (άξια) της Χριστιανικής υπάρξεως. Φυσικά εδώ δεν εννοείται ο Εθνικός Ελληνισμός της συγχρόνου Ελλάδος ή της Ανατολής, ούτε ο Ελληνικός φυλετισμός, που είναι απηρχαιωμένος και χωρίς δικαίωση. Ασχολούμεθα με την χριστιανική αρχαιότητα, με τον Ελληνισμό του δόγματος, της λειτουργίας, της Εικόνος. Στην λειτουργία, το Ελληνικό style της της «ευσεβείας των μυστηρίων» μπήκε μέσα στον ρυθμό της λειτουργικής μυσταγωγίας, χωρίς να υποστεί κάποιο είδος μυστικό «επανεξελληνισμού». Θα μπορούσε κανείς, που είναι μέσα στην Εκκλησία, να είναι τόσο ανόητος, ώστε αυθαίρετα να «αφελληνίσει» τις λειτουργίες και να τις μεταφέρει σ' ένα πιο μοντέρνο style; Επιπλέον, ο Ελληνισμός είναι κάτι περισσότερο από ένα προσωρινό σταθμό, στην Εκκλησία. Όταν ο θεολόγος αρχίσει να σκέφτεται ότι οι «Ελληνικές κατηγορίες(αξίες)» είναι απηρχαιωμένες, αυτό απλώς σημαίνει ότι αυτός έχει βγει έξω από τον ρυθμό της Εκκλησίας. Η θεολογία δεν μπορεί ίσως να είναι καθολική παρά μόνο μέσα στον Ελληνισμό. Βέβαια, ο Ελληνισμός έχει διπλή σημασία. Ένα αντιχριστιανικό στοιχείο κυριαρχούσε στο αρχαίο πνεύμα. Μέχρι τώρα υπήρξαν πολλοί που

κατέφυγαν στον Ελληνισμό με ολοφάνερο σκοπό να σηκωθούν και να πολεμήσουν τον Χριστιανισμό (απλώς θυμηθείτε τον Νίτσε!). Αλλά ο Ελληνισμός ολοκληρώθηκε μέσα στην Εκκλησία· τέτοια είναι η ιστορική σημασία της πατερικής θεολογίας. Αυτή η «ολοκλήρωση του Ελληνισμού» συνεπήγετο μια ανελέητη διάσπαση, το κριτήριο της οποίας υπήρξε το κήρυγμα του Ευαγγελίου, η ιστορική φανέρωση του σαρκωθέντος Λόγου. Ο Χριστιανικός Ελληνισμός, μεταμορφωμένος καθώς ήταν, είναι τελείως ιστορικός. Η πατερική θεολογία είναι πάντα «θεολογία γεγονότων», μας φέρνει αντιμέτωπους με γεγονότα, τα γεγονότα της ιεράς ιστορίας. Όλα τα σφάλματα και οι πειρασμοί ενός εξελληνισμού που επιδιώχθηκε απερίσκεπτα – συνέβησαν επανειλημμένα στον που της ιστορίας – δεν μπορούν ίσως να μειώσουν την σπουδαιότητα αυτού του θεμελιώδους γεγονότος: το «Ευαγγέλιο» και η χριστιανική θεολογία, άπαξ δια παντός, διατυπώθηκαν εξ' αρχής με Ελληνικές κατηγορίες. Πατερικότητα και καθολικότητα, ιστορικότητα και Ελληνισμός είναι διάφορες απόψεις ενός μοναδικού αδιαίρετου δεδομένου». (πρωτ. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, θέματα Εκκλησιαστικής Ιστορίας, ένθα ανωτέρω, σελ. 226 – 228).

Τους προηγούμενους αιώνες στην Ρωσία αντί να στηριχθούν στους Έλληνες Ορθοδόξους Πατέρες, για να διασώσουν και αυξήσουν τον πολιτισμό, την ιστορία, ακόμη και την γλώσσα της Ορθοδόξου Ρωσίας προτίμησαν να υιοθετήσουν το παπικό θεολογικό σύστημα και γλώσσα, τον γερμανικό αλυσμό και τον δεισιδαιμονικό σλαβικό λαϊκισμό, ο οποίος λαϊκισμός επίστευε ότι ό,τι ήταν Ελληνικό το υποψιάζονταν ως νοησιαρχικό και συνεπώς το εχαρακτήριζαν ως περιττό και ξένο προς τις ανάγκες της Ρωσικής καρδιάς. Λέει ο πατήρ Γεώργιος Φλωρόφσκυ σχετικά:

«Η απομάκρυνση από τον Χριστιανικό Ελληνισμό δεν είναι καθόλου πρόοδος αλλά, οπισθοδρόμηση, επιστροφή προς τα αδιέξοδα και τις αμηχανίες του άλλου Ελληνισμού, εκείνου που δεν είχε μεταμορφωθεί και από τον οποίον δεν υπήρχε καμμία διέξοδος παρά μόνον μέσω της πατερικής ολοκληρώσεως. Ο ίδιος ο Γερμανικός ιδεαλισμός δεν ήταν τίποτα άλλο παρά μία οπισθοδρόμηση προς τον προχριστιανικόν ιδεαλισμό. Όποιος είναι απρόθυμος να μείνει κοντά στους πατέρες, όποιος φοβάται να αφεθεί να σύρεται πίσω από τον «πατερικό σχολαστικισμό», όποιος αγωνίζεται για πρόοδο και προσπαθεί να προχωρήσει πάνω στο κοσμικό επίπεδο χωρίς αποτέλεσμα, ρίχνεται μοιραία προς τα πίσω από την ίδια την λογική των πραγμάτων και βρίσκει τον εαυτό του ανάμεσα στην συντροφιά του Πλάτωνος και του Αριστοτέλους, του Πλωτίνου και του Φίλωνος δηλαδή, προ Χριστού. Το ταξίδι του είναι μία μάταιη, ξεπερασμένη διαδρομή από τα Ιεροσόλυμα προς την Αθήνα.

Άλλες αντιρρήσεις κατά της «απολογίας υπέρ του Ελληνισμού» έρχονται από την αντίθετη πλευρά, όχι από την δυτική φιλοσοφία αλλά, από το πνεύμα του ίδιου του

Ρωσικού λαού. Δεν θα ήταν σωστό να μεταγράψουμε την Ορθοδοξία στο σλαβικό κλειδί, σύμφωνα με τον ρυθμό αυτής της «σλαβικής ψυχής που πρόσφατα κερδήθηκε για τον Χριστό; Μερικοί σλαβόφιλοι (π.χ.: Orest – Miller) και μετά από αυτούς μερικοί λαϊκιστές σκέφτηκαν τέτοιες προσπάθειες. Ό,τι ήταν Ελληνικό το υποψιάζονταν ως νοησιαρχικό και συνεπώς το εχαρακτήριζαν ως περιττό και ξένο προς τις ανάγκες της Ρωσικής καρδιάς. «Ο λαός μας αφομοίωσε τον Χριστιανισμό αρχίζοντας, όχι τυχαία, από τον πρόλογο και όχι από το Ευαγγέλιο· κατηχήθηκε, όχι με κήρυγμα αλλά, με την λειτουργία, όχι με την Θεολογία αλλά, με την λατρεία, την προσκύνηση και τον σεβασμό των ιερών αντικειμένων». Ο Tareien τελευταία αμφισβήτησε την Ελληνική «παράδοση» ή επίδραση πιο φανερά από κάθε άλλον. Πολύ λογικά επεκτείνει στην πατερική παράδοση την απόρριψη που κάνει για όλα τα είδη του Ελληνισμού. «Η πατερική διδασκαλία είναι από την αρχή ως το τέλος ένα γνωστικισμός», επίστευε. Είναι σωστό, επομένως, ότι η θεολογία πρέπει να ακολουθεί τον δικό της δρόμο, για να αποφύγει τον «βυζαντινό γνωστικισμό». Είναι ανάγκη να δημιουργήσει μια «φιλοσοφία της καρδιάς…
…Η Ρωσική θεολογία δεν υπέφερε από Ελληνική καταπίεση. Υπέφερε, αντίθετα, από την αφροσύνη και την ελαφρότητα που έδειξε διακόπτοντας την συνέχιση των Ελληνικών και βυζαντινών παραδόσεων. Το γεγονός ότι απέκλεισε τον εαυτό της από αυτήν την συνέχιση επέδρασε για πολύ χρόνο κατά μαγικό τρόπο πάνω στην Ρωσική ψυχή και την κατέστησε στείρα, γιατί η δημιουργία είναι αδύνατη χωρίς ζωντανές παραδόσεις. Η αποκήρυξη της Ελληνικής πατερικής κληρονομιάς ισοδυναμεί πραγματικά με εκκλησιαστική αυτοκτονία.» (πρωτ. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, θέματα Εκκλησιαστικής Ιστορίας, ένθα ανωτέρω, σελ. 230 – 232).
Μετά από μια τέτοια αυτογνωσία, αυτοκριτική, θαρραλέα και τολμηρά πρέπει να διαλεχθούμε με την πατερική θεολογία και συγχρόνως να δώσουμε βάσει αυτής «απάντηση στα ερωτήματα των ετεροδόξων από το έσχατο βάθος της συνεχούς καθολικής εμπειρίας της και να προσφέρει στη δυτική ετεροδοξία, όχι μια ανασκευή αλλά, μία μαρτυρία και την αλήθεια της Ορθοδοξίας. Αυτή επιτυγχάνεται μόνο μέσα στην ελευθερία και στην ισότητα της αγάπης.». Λέει ο πατήρ Γεώργιος Φλωρόφσκυ:
«Η Θεολογία μας, μιμούμενη ξένα πρότυπα, επέρασε από τα κύρια στάδια της θρησκευτικής σκέψεως της σύγχρονης Ευρώπης…
…Η εξάρτηση και η μίμηση, όμως, δεν εσήμαινε ακόμα εσωτερική συνάντηση. Αυτή επιτυγχάνεται μόνο μέσα στην ελευθερία και στην ισότητα της αγάπης. Δεν είναι αρκετό να επαναλαμβάνουμε τις έτοιμες απαντήσεις της Δύσεως· πρέπει μάλλον να τις αναλύουμε και να τις βιώνουμε προσωπικά, να διεισδύουμε και να κάνουμε κτήμα μας όλη την προβληματική και το δρόμο της δυτικής θρησκευτικής σκέψεως, να ακολουθούμε και να ερμηνεύουμε τον πολύ δύσκολο και γεμάτο στροφές δρόμο που αρχίζει από το σχίσμα. Κανείς δεν μπορεί ίσως να καταλάβει

πως δημιουργήθηκε μια ζωή, παρά μόνο μέσα από το μονοπάτι της προβληματικής της και πρέπει κανείς να την αισθάνεται και να την καταλαβαίνει ακριβώς στην προβληματική της άποψη σαν μια ζήτηση και σαν μια ασίγαστη ορμή προς έρευνα. Η Ορθόδοξη Θεολογία δεν θα μπορέσει να επιτύχει να στερεώσει την ανεξαρτησία της από τις δυτικές επιδράσεις παρά μόνον αν επιστρέψει στις πατερικές πηγές και στα πατερικά θεμέλια. Αυτό δεν σημαίνει πως πρέπει να παραβλέψουμε την εποχή μας, να αποσυρθούμε από την ιστορία, να λιποτακτήσουμε από το πεδίο της μάχης, Πρέπει, όχι μόνο να κρατήσουμε την εμπειρία των πατέρων αλλά, ακόμα να την αναπτύσσουμε, καθώς θα την ανακαλύπτουμε και να την χρησιμοποιούμε για να δημιουργήσουμε ένα σύγχρονο έργο. Επίσης, η ανεξαρτησία από την ετερόδοξη Δύση δεν πρέπει να εκφυλισθεί σε αποξένωση. Η απομάκρυνση από την Δύση δεν συνεπάγεται καμμία αληθινή απελευθέρωση. Η Ορθόδοξη σκέψη πρέπει να καταλαβαίνει τις δυσκολίες και τους πειρασμούς της Δύσης και να είναι επιεικής μαζί τους· δεν πρέπει να νομίσει πως έχει το δικαίωμα να τα προσπεράσει ή με αυθάδεια να τα αγνοήσει. Πρέπει, με δημιουργική σκέψη, να επαναλάβουμε και να αφομοιώσουμε όλην αυτή την εμπειρία της Δύσεως, τις αγωνίες της και τις αμφιβολίες της· πρέπει να πάρουμε επάνω μας, όπως συνήθιζε να λέει ο Ντοστογιέφσκυ, «την αγωνία της Ευρώπης», που συσσωρεύθηκε μέσα από αιώνων ιστορία. Μόνο μέσω μιας τέτοιας έμπρακτης συμπόνοιας, ο διηρημένος Χριστιανικός κόσμος μπορεί, ίσως, να βρει τον δρόμο προς την ένωση, να καταδεχθεί τους αποχωρισμένους αδελφούς και να γίνει μάρτυρας της επιστροφής τους στην ενότητα. Δεν πρέπει απλώς να αποδοκιμάζουμε και να απορρίπτουμε τις γνώμες και τα λάθη της Δύσεως αλλά, μάλλον να τα υπερνικήσουμε με μια καινούργια δημιουργική δραστηριότητα. Αυτό θα αποτελέσει για την Ορθόδοξη σκέψη το πρακτικώς καλύτερο αντίδοτο κατά των κρυφών και αγνώστων δηλητηρίων που επιδρούν επάνω της. Η Ορθοδοξία καλείται να δώσει απάντηση στα ερωτήματα των ετεροδόξων από το έσχατο βάθος της συνεχούς καθολικής εμπειρίας της και να προσφέρει στην δυτική ετεροδοξία, όχι μια ανασκευή αλλά, μία μαρτυρία και την αλήθεια της Ορθοδοξίας…

…Η παλιά «πολεμική» θεολογία είχε προ πολλού χάσει όλη την εσωτερική σχέση με την πραγματικότητα. Δεν ήταν τίποτα περισσότερο από μία σχολική διδασκαλία, που στηριζόταν σε παρόμοια δυτικά «εγχειρίδια». Η νέα θεολογία, για να ανασκευάσει λάθη, πρέπει να ενημερωθεί από μία εμπεριστατωμένη ιστορική ερμηνεία (historiographic exegesis) για την θρησκευτική τραγωδία της Δύσεως. Οπωσδήποτε, μία τέτοια ερμηνεία πρέπει να δοκιμασθεί· πρέπει να την κάνουμε δική μας και να δείξουμε ότι μπορεί να υποστεί κάθαρση στην πληρότητα της εκκλησιαστικής εμπειρίας και της πατερικής παραδόσεως». (πρωτ. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, Θέματα Εκκλησιαστικής Ιστορίας, ένθα ανωτέρω, σελ. 232-235).

Και καταλήγει ο πατήρ Γεώργιος Φλωρόφσκυ στο συμπέρασμα, που είναι και χρέος

μαζί όλων μας, ότι η θεολογία γίνεται και πάλιν κάτι το κοινό, μια παγκόσμια καθολική αποστολή». Αυτή η γνώμη μού θυμίζει την προφητεία του μακαριστού Αγίου Γέροντος Παϊσίου Καππαδόκη Αγιορείτη που λέει: -«Κάποτε η Βυζαντινή Αυτοκρατορία εδημιούργησε το Άγιον Όρος ως μοναστικό κέντρο της Ορθοδοξίας. Τώρα ήλθε ο καιρός, η ώρα, το Άγιον Όρος να δημιουργήσει ξανά το Βυζάντιο με βάση κυρίως την Ορθόδοξη Πατερική Θεολογία.». Είναι γνωστόν ότι οι Ελληνορθόδοξοι Ρωμιοί του Βυζαντίου εθεολογούσαν, όχι μόνο διανοητικά, όχι μόνο πρακτικά, όχι μόνο στα μοναστήρια αλλά, με όλο τους το φρόνημα, τη ζωή, την επιστήμη, την ιστορία, τον πολιτισμό, την τέχνη, την πολιτική, την φιλοσοφία, την παιδεία, την γλώσσα, ακόμη και με την οικονομία διατηρώντας την ισορροπία ύλης και πνεύματος, με την ευχαριστιακή χρήση του κόσμου, ιδίως μέσα στην λατρευτική κοινότητα, όπου ο κόσμος εγινότανε Εκκλησία, λαός του Θεού, έθνος άγιον, βασίλειον ιεράτευμα, προφήτης και βασιλεύς και ιερεύς. Να τι λέει επ’ αυτού ο πατήρ Γεώργιος Φλωρόφσκυ: «Τώρα είναι ο καιρός που η θεολογία παύει να είναι μία «ιδιωτική υπόθεση», στην οποία μπορεί ελεύθερα να προσέξει ή να μη δείξει κανένα σεβασμό, ανάλογα με τις κλίσεις, τις τάσεις ή τις διαθέσεις του. Σ’ αυτόν τον καιρό του πειρασμού και της κρίσεως, η θεολογία γίνεται και πάλιν κάτι το κοινό (a public thing), μια παγκόσμια καθολική αποστολή. Πρέπει όλοι να πάρουν τα πνευματικά όπλα. Τώρα πλέον είναι ο καιρός που η θεολογική σιωπή, η αμφιβολία, η μη δοθείσα μαρτυρία, ισοδυναμούν με προδοσία και φυγή προ του εχθρού. Η σιωπή μπορεί να προκαλέσει σύγχυση, όπως και μία αλόγιστη σοφιστική απάντηση. Επιπλέον, σε αυτόν που μένει σιωπηλός, η σιωπή του μπορεί να είναι δηλητήριο και να σημαίνει την πτώση του και αυτός γίνεται συνένοχος σαν να ήταν η πίστη «κάτι το επουσιώδες και όχι τόσο σίγουρο». (πρωτ. Γεωργίου Φλωρόφσκυ. Θέματα Εκκλησιαστικής Ιστορίας, ένθα ανωτέρω, σελ. 239).

«Ένας άλλος κορυφαίος ορθόδοξος θεολόγος, ο Ρουμάνος πρωτοπρεσβύτερος πατήρ Δημήτριος Στανιλοάε, στο βιβλίο του «Ο Θεός, ο κόσμος και ο άνθρωπος”, (εισαγωγή στην ορθόδοξη δογματική θεολογία, μετάφραση π. Κωνσταντίνος Coman και Γιώργος Παπαευθυμίου, εκδ. Αρμός, Αθήνα Μάρτιος 1995, σελ. 133-154), διαπραγματεύεται το θέμα: «Η θεολογία ως εκκλησιαστική διακονία εξήγησης και εμβάθυνσης των δογμάτων ή του λυτρωτικού σχεδίου και ως αναζωογόνηση της διακονίας της Εκκλησίας». Θα παραθέσουμε εδώ ορισμένα αποσπάσματα από το κεφάλαιο αυτό, για να αποδείξουμε πώς τόσο ο πατήρ Γεώργιος Φλωρόφσκυ, όσο και ο πατήρ Δημήτριος Στανιλοάε έχουν κοινό θεολογικό ορθόδοξο φρόνημα, κοινή πολιτιστική και πνευματική παράδοση, κοινή ζωή και κοινή πιστή, την πίστη και ζωή της Μία, Αγίας, Καθολικής, Αποστολικής, Ορθοδόξου Εκκλησίας, της μόνης Εκκλησίας που είναι συνέχεια, πιστή και ζωντανή, της αρχαίας αδιαιρέτου Εκκλησίας. Επίσης, ο πατήρ Δημήτριος Στανιλοάε βλέπει κάτι διαφορετικό, μία άλλη πλευρά της ίδιας αλήθειας, η οποία

δεν αναιρεί αλλά, συμπληρώνει, διασαφηνίζει και φωτίζει το θέμα που διαπραγματευόμαστε, δηλαδή «Ο Ορθόδοξος Θεολόγος σήμερα». Ίσως εμακρυγορήσαμε στο θέμα μας αλλά, νομίζουμε πως όσα αναφέρονται εδώ είναι απαραίτητα για να δούμε στο όλο βάθος και ύψος και πλάτος και μήκος της Ορθόδοξη Θεολογία και τον ρόλο του ορθόδοξου Θεολόγου σήμερα.

Να τι λέει, λοιπόν, ο πατήρ Δημήτριος Στανιλοάε: «Η θεολογία όμως, με την σειρά της, πρέπει να παραμένει στα πλαίσια των γενικών και όμως επακριβών τύπων των δογμάτων, ακριβώς για να τα διατηρεί σαν αντικείμενο έκφρασης βιωμάτων και ανεξάντλητης εμβάθυνσης. Η θεία φύση και η ανθρώπινη φύση, ιδιαίτερα ενωμένες κατά μέγιστο αλλά, ασύγχυτο τρόπο στο θείο πρόσωπο του Χριστού, περικλείουν και προσφέρουν προς έκφραση ένα απέραντο περιεχόμενο. Ποτέ δεν μπορεί να εξαντληθεί η εξήγηση της θείας και ανθρώπινης φύσης ως προς το δικό τους πλούτο ζωής και ταυτόχρονα όσον αφορά τον αναλλοίωτο χαρακτήρα τους, όπως δεν μπορεί να εξαντληθεί η περιγραφή του βάθους και του σύνθετου της ένωσης τους σ’ ένα Πρόσωπο που είναι Αυτό το ίδιο ένα ανεξάντλητο μυστήριο, πάντα καινούργιο και όμως αναλλοίωτο…

…Η θεολογία είναι η έκφραση του περιεχομένου της πίστης που κληροδοτήθηκε από την αρχική μαρτυρία και βίωση της Αποκάλυψης, που την έχουμε στην Γραφή και στην Αποστολική Παράδοση, με σκοπό να το κάνει καίριο ως παράγοντα σωτηρίας για κάθε γενεά πιστών. Θεολογία μ’ αυτήν την έννοια έγινε απ’ όλα τα μέλη της Εκκλησίας και πάντοτε. Θεολογία έκανα και οι Απόστολοι, που όχι μόνο δέχτηκαν και μετέδωσαν την Αποκάλυψη αλλά, την εβίωσαν και την εξέθεσαν, ως βίωμά τους, ανάλογα με τον τρόπο κατανόησης των ανθρώπων της εποχής τους. Θεολογία έκαναν και οι Πατέρες, θεολογία κάνει και κάθε ιερέας, όταν ερμηνεύει την Αποκάλυψη, με σκοπό να βιώνεται από τους πιστούς του.

Ωστόσο, δεν γίνεται όλη η θεολογία εκκλησιαστική διδασκαλία αλλά, μόνο εκείνη που η Εκκλησία την αφομοιώνει με το ομόφωνό της εν χρόνω κα χώρω. Και η Εκκλησία αφομοιώνει μόνο εκείνη την θεολογία που ο χρόνος αποδεικνύει ότι ήταν οργανικά αφομοιωμένη στην προηγούμενη χριστιανική βίωση τού περιεχομένου που αποκαλύφθηκε εν Χριστώ· μόνο εκείνη την θεολογία που με το πέρασμα του χρόνου αποδεικνύεται ότι ερμήνευσε την ίδια βίωση της ίδιας Αποκάλυψης συγκεντρωμένης εν Χριστώ. Ακόμη και από την θεολογία που κάνουν οι θεολόγοι, πολλά πράγματα παραμένουν χωρίς να αφομοιωθούν από την διδασκαλία της Εκκλησίας και έτσι αποδεικνύονται ανερμάτιστα…».

Το χρέος των θεολόγων

«…Οι θεολόγοι πρέπει να εντάσσουν την διακονία τους σ’ αυτό το έργο για την σωτηρία των πιστών της Εκκλησίας τής κάθε εποχής. Γι’ αυτό η προσωπική

θεολογική έκφραση πρέπει να εμφορείται, όχι από την επιθυμία για πρωτοτυπία πάση θυσία αλλά, από την επιθυμία για την εξήγηση αυτού που είναι κοινή κληρονομιά και που διακονεί την σωτηρία των πιστών της Εκκλησίας της αντίστοιχης εποχής· αυτή πρέπει να είναι πολύ οικεία με την ζωή προσευχής και διακονίας της Εκκλησίας, για να εμβαθύνει και αναζωογονεί αυτή η διακονία. Διαφορετικά η Εκκλησίας γίνεται τυπομανής στην διακονία και η θεολογία ψυχρή και ατομιστική…
…Ο θεολόγος πρέπει να συμμετέχει σ' αυτήν την προσευχή στην ζωή της Εκκλησίας, επειδή η θεολογία αποσκοπεί να γνωρίσει τον Θεό από την εμπειρία του σωτηριώδους έργου Του πάνω στους ανθρώπους…»

Το μυστήριο της θεολογίας
«…Ο άγιος Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός λέει: «Βούλει θεολόγος γενέσθαι ποτέ και της θεότητος άξιος; Τας εντολάς φύλασσε· δια των προσταγμάτων όδευσον· δια πολιτεία άνελθε· δια καθάρσεως, κτήσαι το καθαρόν» (θέλεις κάποτε να γίνεις θεολόγος και αξιωθείς να μετάσχεις στην θεότητα, στον Θεό; Να φυλάσσεις, να τηρείς πιστά τις εντολές του Θεού. Να πορευθείς στη ζωή σου τηρώντας τα προστάγματα, τις εντολές του Θεού. Να ανέλθεις σε πνευματικά ύψη με σωστό τρόπο ζωής, φρονήματος, σκέψεως και πράξεως. Να καθαρισθείς από τα πάθη σου και με αυτό τον τρόπο θα καταστήσεις δυνατόν την ένωση με τον καθαρό Θεό) Λόγος Κ12, PG 35, 080.
Γι' αυτό οι Καππαδόκες πατέρες μιλάνε περί « του μυστηρίου της θεολογίας». Ενώ, ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης λέει: «Όρος εστίν άναντες ως αληθώς και δυσπρόσιτον η θεολογία, ης μόλις ο πολύς λεώς την υπώρειαν φθάνειν.».
(Η θεολογία είναι βουνό ανηφορικό, απότομο, δύσκολο κα δυσκολοδιάβατο αληθινά, στην οποία ο πολύς λαός μόλις φθάνει πολύ λίγο, στους πρόποδες της θεολογίας δηλαδή) περί του βίου Μωϋσέως, PG 44, 373.

Η πρόοδος της θεολογίας
«…Η πρόοδος της θεολογίας εξηγείται και από την πνευματική πρόοδο του χρόνου, καθώς και από τα καινούργια προβλήματα της ανθρωπότητας, από τα οποία εξαρτάται η πραγμάτωση αυτής την προόδου. Κοντολογίς, η πραγματική πρόοδος της θεολογίας και με αυτήν η δικαίωσή της ως ζωντανή θεολογία – επειδή χωρίς μια τέτοια πρόοδο η θεολογία δεν δικαιώνεται παραμένοντας μία ανεπαρκής επανάληψη των παλαιών τύπων – εξαρτάται από τους εξής τρεις όρους: Από την πιστότητά της απέναντι στην εν Χριστώ Αποκάλυψη, όπως αποδίδεται στην Αγία Γραφή και στην Ιερά Παράδοση και βιώνεται αδιάκοπα στην

ζωή της Εκκλησίας· από την ευθύνη της απέναντι στους πιστούς τής αντίστοιχης εποχής· και από το άνοιγμά της προς το εσχατολογικό μέλλον δηλαδή, από την υποχρέωση να καθοδηγήσει τους πιστούς προς την αληθινή τελείωσή τους σε εκείνο το μέλλον. Χωρίς την ικανοποίηση τού ενός ή του άλλου από αυτούς τους τρεις όρους γεννάται μία ανεπαρκής και σε μεγάλο βαθμό άχρηστη θεολογία, μερικές δε φορές ακόμη και επιβλαβής για την Εκκλησία και για τους πιστούς...».

Ο Ορθόδοξος Θεολόγος σήμερα

«...Εμείς οι θεολόγοι του σήμερα μπορούμε και είμαστε υποχρεωμένοι να προβάλλουμε περισσότερο από το παρελθόν την ανθρωπιστική χριστιανική συμβολή των κυριοτέρων πράξεων της Θεία Αποκάλυψης που κορυφώθηκε εν Χριστώ – όπως η Ενσάρκωση του Υιού του Θεού, η θυσία Του πάνω στον Σταυρό, η Ανάσταση και η Ανάληψή Του ως ανθρώπου – και τις συνέπειες που απορρέουν από αυτές για την διακονία της προόδου και της πνευματοποίησης γενικά. Αυτή είναι η θετική έννοια του ανοίγματος της θεολογίας προς τον κόσμο, παραμένοντας πιστή στον εαυτό της: Να δώσει όλη την προσοχή στον κόσμο, με την έννοια της αναγνώρισης της ουσίας και της αξίας του κόσμου και με την έννοια της βοήθειας που πρέπει να του προσφέρει για μία ορθή ανάπτυξη του ότι αποτελεί αληθινή χριστιανική ανθρωπότητα. Τα δόγματα της ενσάρκωσης, της ανάστασης και της θέωσης προσφέρουν μία μεγάλη συμβολή σε αυτή την πρόοδο του ανθρώπινου στην αυθεντικότητά του.

Η υποστατική ένωση των δύο φύσεων εν Χριστώ αντίθετα προς τον δοκητισμό(η θεωρία περί μίας φαινομενικής μόνο ανθρώπινης φύσης του Χριστού), δεν είναι παρά η αιώνια ενίσχυση του σχετικού δια του απολύτου επομένως του κτιστού.

Όσο επιβλαβής είναι η κλεισμένη στους τόπους του παρελθόντος θεολογία, τόσο ανεπαρκής είναι η αποκλειστικά προσκολλημένη στο παρόν θεολογία.

Εξίσου όμως επιβλαβής και προκαλούσα αταξία είναι η θεολογία που κυριαρχείται από ένα πνεύμα ουσιαστικά εσχατολογικό, που παραμελεί την πραγματικότητα της παρούσας ζωής και την βοήθεια που πρέπει να προσφέρει σε αυτήν. Αυτό το χαρακτηριστικό εκδηλώνεται συχνά στην προτεσταντική θεολογία που υποτιμά το παρόν και το καθήκον της για την εν χρόνω πνευματοποίηση του ανθρώπου. Και για το κάλεσμά του να εκπληρώσει τα καθήκοντά του απέναντι στους συνανθρώπους του σήμερα, όντας απασχολημένη αποκλειστικά με την εσχατολογική ελπίδα. Η τεταμένη αναμονή της μετά το τέλος του κόσμου ζωής τονίζεται σχεδόν αποκλειστικά, ιδιαίτερα σε ορισμένες νεοπροτεσταντικές ομολογίες.

Μία χριστιανική θεολογία ολοκληρωμένη και ανοικτή σε μία αληθινή πρόοδο πρέπει βέβαια να εμψυχωθεί από την ελπίδα και την προοπτική αυτή

υποστηρίζονται από την παρούσα εμπειρία μιας συνεχούς προόδου στην πνευματοποίηση και στην βελτίωση των αγαπητικών σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων. Προς αυτό το μέλλον προχωρεί κανείς με την βοήθεια της παρούσης πνευματικής προόδου, βασική πηγή της οποίας είναι η αποκορυφωμένη εν Χριστώ Αποκάλυψη, που πραγματοποιείται εδώ και δύο χιλιάδες χρόνια, όπως μας διαβεβαιώνουν οι βιβλικές μαρτυρίες αυτής της Αποκάλυψης και η μαρτυρία των χριστιανικών αιώνων μέχρι σήμερα.
Η θεολογία πρέπει να είναι, όπως και η Εκκλησία, αποστολική, σύγχρονη με κάθε εποχή και προφητο-εσχατολογική. Στην πορεία της προόδου της όμως δεν πρέπει να αποκόπτεται από την Εκκλησία αλλά, να προχωρεί μαζί με την Εκκλησία, που καθοδηγείται από το Πνεύμα, προς την Βασιλεία των Ουρανών…».

Θεολογία της πίστεως, της αγάπης, της ελπίδος
«…Η χριστιανική θεολογία που απαντά σε όλους τους όρους που αναφέραμε συμβάλλει στην πρόοδο και επομένως διευκολύνει την αδιάκοπη καρποφορία της Αποκάλυψης. Με αυτή την έννοια, αυτή η θεολογία είναι μία θεολογία της πίστης, της αγάπης και της ελπίδας. Με την πίστη εκδηλώνει την βεβαιότητά της ως προς την πραγματική Αποκάλυψη του Θεού εν Χριστώ. Με την ελπίδα ανοίγει στους πιστούς την προοπτική για την πλήρη αφομοίωση των αγαθών του αποκεκαλυμμένου Χριστού. Με την αγάπη τούς βοηθάει να ενώνονται από τώρα κιόλας με τον Χριστό και μεταξύ τους. Με την πίστη, η θεολογία είναι πιστή στην πραγματοποιημένη στο παρελθόν αποκάλυψη. Με την ελπίδα είναι ανοιχτή προς το μέλλον για την πλήρη συμμετοχή στα αγαθά του Χριστού και καθοδηγεί την πρόοδο προς Αυτόν και με την αγάπη καλλιεργεί την συμμετοχή από τώρα κιόλας σε αυτά τα αγαθά με μια συνεχώς αυξανόμενη κοινωνία με τον Χριστό και τους συνανθρώπους μας. Με αυτά τα τρία γνωρίσματα η Θεολογία είναι παραδοσιακή αλλά, ταυτόχρονα σύγχρονη και προφητο-εσχατολογική…».

Θεολογία και πρόοδος
«…Η θεολογία καλλιεργεί την πρόοδο, βοηθώντας την πνευματική πρόοδο της χριστιανικής ανθρωπότητας προς την καθολική και τέλεια εσχατολογική κοινωνία. Η ίδια αποτελεί μέρος της κίνησης του ανθρώπινου πνεύματος προς την πλήρη ένωση με τον Θεό, έχοντας, έναν ιδιαίτερα αποφασιστικό ρόλο σε αυτή την κίνηση με την ιδιότητα του ερμηνευτού της κίνησης αυτής.
Την κίνηση αυτή του ανθρωπίνου πνεύματος υποστήριξε ανεπιφύλακτα ο Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής κατά του ωριγενισμού, που θεωρούσε την κίνηση ως προϊόν της πτώσης των πνευμάτων από την πρωταρχική ενότητα (Άγιος Μάξιμος

Ομολογητής, περί διαφόρων απορίων, PG 91, 1031, 1418). Αν με το πνευματικό βίωμα της Εκκλησίας αυτή η κίνηση πραγματοποιείται πρακτικά κατά τον πιο αποφασιστικό τρόπο, η θεολογία που εκπληρώνει ιδιαίτερα την διακονία να εξηγεί αυτήν την κίνηση και επομένως να την βοηθά, καλείται να βοηθά γενικά όλη την κίνηση της δημιουργίας προς τον Θεό…».

Θα έλθουμε τώρα στο Άγιον Όρος, για να δούμε τι ο μακαριστός Άγιος Γέρων Παΐσιος Καππαδόκης Αγιορείτης μου είπε σχετικά με την ορθόδοξη θεολογία και το έργο του ορθόδοξου θεολόγου σήμερα. Τονίζει, όπως θα διαπιστώσουμε, μία άλλη πλευρά της ίδιας αλήθειας, χωρίς να διαφωνεί με τους πατέρες Γεώργιο Φλωρόφσκυ και Δημήτριο Στανιλοάε. Μάλλον συμπληρώνει και φωτίζει και επικυρώνει όσα αυτοί έγραψαν και είπαν:

Αρχές Ορθοδόξου Θεολογίας.
Συμβουλές πνευματικές του μακαριστού Αγίου Γέροντος Παϊσίου Καππαδόκη Αγιορείτη.
α. «Ει θεολόγος, ει αληθώς προσεύξη· ει αληθώς προσεύξη, θεολόγος ει.».
(Εάν είσαι θεολόγος, να προσεύχεσαι αληθινά· εάν αληθινά προσεύχεσαι, είσαι θεολόγος) Άγιος Γρηγόριος Θεολόγος και Ευάγριος.
β. «Εξελεξάμην παραρριπτείσθαι εν τω οίκω του Θεού μου μάλλον ή οικείν με εν σκηνώμασιν αμαρτωλών».
(Εδιάλεξα να είμαι παραττεταμένος μέσα στο σπίτι του Θεού μου μάλλον, την Εκκλησία, παρά να κατοικώ στα σκηνώματα, στα σπίτια των αμετανοήτων αμαρτωλών) Προφητάναξ Δαυίδ.
γ. «Ματαιότης ματαιοτήτων τα πάντα ματαιότης.».
(Εκκλησιαστής).
δ. «Εκείνον (τον Χριστόν) και εκείνους (τους ανθρώπους) δει αυξάνειν, εμέ δε ελαττούσθαι.» (Ιω. 3.30).
(Εκείνος, ο Χριστός δηλαδή, και εκείνοι, οι άνθρωποι δηλαδή, πρέπει να αυξάνονται ως προς την δόξα και τιμή, εγώ να ελαττώνομαι δε, δηλαδή να ταπεινώνομαι) Άγιος Ιωάννης Πρόδρομος.
ε. «Δόξα τω Θεώ πάντων ένεκεν». «Είτε ουν εσθίετε, είτε πίνετε, είτε τι ποιείτε πάντα εις δόξαν Θεού ποείτε.» (Α’ Κορ. 10,31).
(Ας δοξάζεται ο Θεός για όλα όσα συμβαίνουν, είτε καλά είτε κακά) Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος.
(Είτε τρώτε, είτε πίνετε, είτε κάνετε κάτι, ο,τιδήποτε, όλα να τα κάνετε προς δόξαν Θεού) Απόστολος Παύλος

στ. «Πρώτον αγιασθήναι, είτα αγιάσαι. Πρώτον φωτισθήναι, είτα φωτίσαι. Πρώτον σοφισθήναι, είτα σοφίσαι. Πρώτον σωθήναι, είτα σώσαι. Πρώτον καθαρθήναι, είτα καθάραι. Πρώτον ποιείτε, είτα διδάξετε. Πρώτον διδαχθήναι, είτα διδάξαι. Πρώτον αρπάσαι εκ του διαβόλου και είτα δούναι Θεώ τας ψυχάς των ανθρώπων.».
(Πρώτα να αγιασθείς και έπειτα να αγιάσεις άλλους. Πρώτα να φωτισθείς και μετά να φωτίσεις άλλους. Πρώτα να γίνεις σοφός και μετά να κάνεις άλλους σοφούς. Πρώτα να σωθείς και μετά να σώσεις άλλους. Πρώτα να καθαρισθείς από τα πάθη, τις αμαρτίες και τον θάνατο και έπειτα να καθαρίσεις άλλους. Πρώτα να πράττεις τις εντολές του Χριστού και μετά να διδάξεις άλλους. Πρώτα να αρπάξεις τις ψυχές των ανθρώπων από τον διάβολο και μετά να τις παραδώσεις στον Θεό) Άγιος Γρηγόριος Θεολόγος.
ζ. Αν θέλεις να επιτύχεις ως ορθόδοξος θεολόγος, να κάνεις τα εξής δύο:
1. Να συνδέσεις την θεολογία με την Θεία Λατρεία της Ορθοδόξου Εκκλησίας.
2. Να συνδέσεις την Ορθόδοξη Θεολογία, που πηγάζει από την Θεία Λατρεία, με τα υπαρξιακά, προσωπικά, οικογενειακά, κοινωνικά, εθνικά και παγκόσμια προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου.
η. Ερώτηση: Γέροντα Παΐσιε, τί είναι θεολογία;
Γέροντας Παΐσιος: Θεολογία είναι η θεοπτία. Αυτός που βλέπει τον Θεό, αυτός και γράφει και κηρύττει τον Θεό, αυτός δηλαδή, που αισθάνεται εμπειρικά τον Θεό ή ακολουθεί τους θεόπτες αγίους ανθρώπους, πατέρες παλαιούς και νέους, αυτός είναι σωστός ορθόδοξος θεολόγος.
θ. Ερώτηση: Ποιες είναι οι απαραίτητες πνευματικές προϋποθέσεις, για να ασκούμε την νοερά καρδιακή μονολόγιστη ευχή, «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλόν», χωρίς κίνδυνο να πλανεθούμε, να παρασυρθούμε από τον διάβολο;
Γέρων Παΐσιος: Οι πνευματικές προϋποθέσεις της ευχής είναι:
1. Ενθύμηση των αμαρτιών μας (5’ λεπτά).
2. Αυτομεμψία, αυτοκατάκριση, αυτοκατηγορία για τις αμαρτίες μας (5’ λεπτά).
3. Μνήμη θανάτου, Κρίσεως και Κολάσεως (5’ λεπτά).
4. Συχνή συμμετοχή στα θεία Μυστήρια της Ορθοδόξου Εκκλησίας, κυρίως μετάνοια, εξομολόγηση, Θεία Κοινωνία.
5. Να έχουμε ταπείνωση, που ελκύει την Θεία άκτιστη Χάρη.
Αν κάνουμε αυτά, τότε μπορούμε να ασκούμε την νοερά καρδιακή, χωρίς κίνδυνο να πλανεθούμε, να παρασυρθούμε από τον διάβολο.
ι. «Το ορθοδοξείν εστίν το αεί σχοινοβατείν.». «Θεολογεί αλιευτικώς, ουχί δε αριστοτελιτικώς.».
(Η Ορθοδοξία και ορθοπραξία είναι μία συνεχής σχοινοβασία. Να θεολογείς αλιευτικώς, δηλαδή, αποστολικώς και πατερικώς, εκφράζοντας την εν Αγίω Πνεύματι εμπειρία, θεογνωσία, θεοπτία με σκέψη, λόγο, γραφή και πράξη, όχι δε

φιλοσοφικώς, αριστοτελικώς, σχολαστικώς) Άγιος Γρηγόριος Θεολόγος.
ια. Να είσαι πάντοτε θεόκλητος και όχι αυτόκλητος θεολόγος. Λέει ο Χριστός μας στους Μαθητές και Αποστόλους: «Καθώς απέσταλκέ με ο Πατήρ, καγώ πέμπω υμάς.» (Καθώς με έστειλε ο Πατέρας και εγώ στέλλω εσάς.), Ιω. 20,21.
«Ιδού αποστέλλω υμάς ως πρόβατα εν μέσω λύκων. Γίνεσθε ουν φρόνιμοι ως οι όφεις και ακέραιοι ως αι περιστέραι.» (να, εγώ σας αποστέλλω σαν πρόβατα ανάμεσα σε λύκους. Να είσθε λοιπόν φρόνιμοι σαν τα φίδια και άκακοι όπως τα περιστέρια.), Ματθ. 10,16.

Θα καταθέσω τώρα τις προσωπικές μου απόψεις και εμπειρίες σχετικά με το θέμα «ο ορθόδοξος θεολόγος και η δημοσιογραφία», ποιες είναι οι απαραίτητες προτεραιότητες τις οποίες πρέπει ένας ορθόδοξος θεολόγος να έχει ιεραρχήσει μέσα του για να πετύχει στο έργο του σήμερα και θα τελειώσω με την «εξομολόγηση ενός αποτυχημένου θεολόγου», εμού δηλαδή. Οι τρεις αυτές μικρές ενότητες σκέψεων και εμπειριών ακολουθούν κατά πόδας τις θέσεις και εμπειρίες των προαναφερθέντων θεολόγων πατέρων Γεωργίου Φλωρόφσκυ, Δημητρίου Στανιλοάε και Γέροντος Παϊσίου, χωρίς να έχω την εντύπωση και την απαίτηση ότι οι δικές μου εμπειρίες και θέσεις ισοβαθμούν με εκείνες των προαναφερθέντων πατέρων. Είμαι ένας απλός ταπεινός μαθητής και υποτακτικός τους, αμαρτωλός και θνητός, ανάξιος και εγωϊστής. Συγχωρέστε με…

Α. Ο Ορθόδοξος Θεολόγος και η δημοσιογραφία
Οι ορθόδοξοι θεολόγοι και δημοσιογράφοι, που έχουν αίσθηση πνευματική, θεολογική κατάρτιση στιβαρή, αγωνιστικότητα ασυμβίβαστη προς κάθε κατεστημένο το οποίο προωθεί την λήθη, άγνοια και ραθυμία παγκοσμίως πρέπει να υψώσουν φωνή διαμαρτυρίας, να πάνε αντίθετα στον μονόδρομο της πολτοποιήσεως της ανθρώπινης προσωπικότητος, η οποία πολτοποίηση προωθείται από το σύνολο σχεδόν των Μέσων Ευρείας Επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε.). Τα περισσότερα αυτά μέσα, κάνουν δύο πράγματα:
Πρώτον, αποκρύπτουν όσο μπορούν την αλήθεια από τον πολύ κόσμο. Κάποιος Έλληνας πολιτικός είπε πριν λίγα χρόνια το εξής αξιοσημείωτο, σε στιγμές ειλικρίνειας ευρισκόμενος: «Στην πολιτική και δημοσιογραφία άλλα γίνονται και δεν λέγονται και άλλα λέγονται και δεν γίνονται.».
Και δεύτερον, γίνεται παραπληροφόρηση, διαστρέβλωση της αληθείας, όταν γίνεται γνωστή, και πλύση εγκεφάλου, τηλεκατευθύνοντας την κοινή γνώμη εκεί που επιθυμούν οι υπεύθυνοι του Τύπου, της Τέταρτης Εξουσίας μέσα στην δυτικού τύπου ισχύουσα σήμερα Δημοκρατία.

Για να ανατρέψουμε το λανθασμένο αυτό κλίμα και απελπιστική κατάσταση, εμείς οι ορθόδοξοι θεολόγοι και δημοσιογράφοι πρέπει να αγωνιζόμαστε για την Ορθόδοξη Εκκλησία και τον οικουμενικό, όχι οικουμενιστικό, Ελληνισμό (ή ο κάθε θεολόγος και δημοσιογράφος να αγωνίζεται για την δική του πατρίδα απαθώς, διακριτικώς, αγαπητικώς, αλληλοπεριχωρούμενος με τους συναδέλφους του των άλλων, εννοείτε ορθοδόξων εθνών. Όταν λέμε διακριτικώς, εννοούμε πως πνευματική διάκριση σημαίνει επίγνωση ακριβής του εαυτού μας, αλάνθαστη αίσθηση του όντως αγαθού και ικανότητα να φωτίζεις τα σκοτεινά σημεία και καταστάσεις του άλλου ανθρώπου δια της ακτίστου Θείας Χάριτος – Άγιος Ιωάννης της Κλίμακος, Λόγος ΚΣΤ’ (26ος) περί διακρίσεως, εκδ. Ιεράς Μονής Παρακλήτου, Ωρωπός Αττικής 1978, σελ. 281-333).
Πρέπει να προσπαθούμε να έχουμε τον θείο φωτισμό του Αγίου Πνεύματος, να δημοσιογραφούμε και να θεολογούμε ειλικρινώς, ευθέως, αγιοπνευματικώς, αγιοπατερικώς, παραδοσιακώς δηλαδή όχι συντηρητικώς, όχι προοδευτικώς, όχι αυτοθεούμενοι, όχι ειδωλοποιούμενοι, όχι αυτονοούμενοι αλλά, σταυρικώς και αναστάσιμως, ασκητικώς και προσευχητικώς, νοοκαρδιακώς και ευχαριστιακώς, νηπτικώς και φιλοκαλλικώς, με θείον έρωτα και μετάνοια, με ευγνωμοσύνη προς τον Θεό, ειρηνεύοντας με τον Τριαδικό Θεό τον εαυτό μας ο καθένας και τους άλλους ανθρώπους.
Αν τα κάνουμε αυτά, πιστεύω ότι θα δοξασθούμε αιωνίως, απολαμβάνοντας όσα αυτί δεν άκουσε και μάτι δεν είδε και καρδία δεν εγνώρισε εμπειρικά εδώ στη γη, από αυτά τα αγαθά που ετοίμασε ο Θεός για όσους τον αγάπησαν, τον αγαπούν και θα τον αγαπήσουν μέχρι την συντέλεια των αιώνων. (Α’ Κορ. 2,9).
Σκοπός της ορθοδόξου θεολογίας και δημοσιογραφίας είναι να συμβάλει στην αντικειμενική ενημέρωση, στην συνειδητοποίηση των ελλοχευόντων κινδύνων, εθνικών και εκκλησιαστικών και παγκοσμίων, στην ανάπτυξη ενός υγιούς και γνησίου εκκλησιαστικού φρονήματος και πατριωτισμού, όχι εθνικισμού, όχι ξενοφοβίας, όχι ρατσισμού, όχι σωβινισμού, να εμπεδώσει την πεποίθηση και εμπιστοσύνη στην Οικουμενική Ορθόδοξη Εκκλησία και στον Οικουμενικό Ελληνισμό, όχι στον αιρετικό Οικουμενισμό, όχι στον διεθνιστικό κοσμοπολίτικο παγκοσμιοποιημένο εξαμερικανισμό και εξευρωπαϊσμό.
Για να γίνουν αυτά όμως, πρέπει να πάρουμε γενναίες αποφάσεις, να αψηφήσουμε πρόσκαιρες απειλές και πιέσεις συμβιβασμού και να αποβάλουμε το νοσηρό υπαλληλικό βόλεμα και θεσιθηρία και το σύνδρομο του υποψηφίου συνταξιούχου και του πολιτικοποιημένου συνδικαλιστικού κομματοστελέχους.
Οι γενναίες αποφάσεις αυτές συγκεκριμενοποιούνται στις κάτωθι ιεραρχημένες προτεραιότητες:

Ιεραρχημένες προτεραιότητες του ορθόδοξου θεολόγου σήμερα μέσα του
α. Πρώτη προτεραιότητα θα θέσουμε τον θεάνθρωπο Χριστό και την Ορθόδοξη Εκκλησία.
β. Δεύτερη προτεραιότητα θα θέσουμε το Άγιον Όρος ως Οικουμενική (όχι οικουμενιστική) Ελληνορθόδοξη Παράδοση, Ζωή, Πολιτισμό, Θεολογία, Πνευματικότητα.
γ. Τρίτη προτεραιότητα θα θέσουμε τον Οικουμενικό Ελληνισμό ως γλώσσα, παιδεία, ιστορία, ήθη και έθιμα, πολιτισμό, τέχνη και επιστήμη. Λέει ο πατήρ Γεώργιος Φλωρόφσκυ: «Πνευματικά όλοι είμαστε «Έλληνες»». (Επισκόπου Καλλίστου Ware, Η Ορθόδοξη Εκκλησία, μετάφραση Ιωσήφ Ροηλίδης, Εκδ. Ακρίτας, Αθήνα Απρίλιος 1996, σελ. 11).
Βέβαια αυτό δεν σημαίνει ότι ο κάθε ορθόδοξος θεολόγος, οποιασδήποτε εθνικότητας, δεν πρέπει να θέσει ως προτεραιότητα και την ιδιαίτερή του πατρίδα και τον πολιτισμό της. Οι Έλληνες ποτέ δεν έκαναν ιμπεριαλισμό, επεκτατισμό για να επιβάλουν τον πολιτισμό και την θρησκεία τους δυναστικά στους άλλους λαούς και έθνη. Αυτό παρατηρήθηκε όχι μόνο τον καιρό της συζεύξεως Ορθοδοξίας και Ελληνισμού αλλά και, στην περίοδο της αρχαίας Ελλάδος. Εδώ, απλώς, θέλουμε να τονίσουμε απαθώς ότι ο οικουμενικός Ελληνισμός είναι η βάση και του παγκόσμιου ανθρώπινου σημερινού κόσμου και πολιτισμού.
δ. Τέταρτη προτεραιότητα θα θέσουμε τις προσωπικές μας φιλοδοξίες και σχέδια, επιθυμίες οι οποίες θα στηρίζονται και ακολουθούν τις πιο πάνω αναφερθείσες προτεραιότητες. Όμως οι προσωπικές μας φιλοδοξίες πρέπει να επιδιώκονται με αγάπη, αλήθεια, δικαιοσύνη, ενότητα, αγιασμό και ταπείνωση για να είναι κατά Θεόν, σύμφωνες με το θέλημα του Θεού και με την εν Χριστώ ζωή.
ε. Πέμπτη προτεραιότητα θα θέσουμε οποιοδήποτε πρόσωπο ή ιδέα ή κόμμα ή φιλοσοφία ή πολιτική ή επιστήμη ή κράτος ή σωματείο ή οργάνωση (τοπική, εθνική, παγκόσμια) οποία, φυσικά, θα υπακούουν στις πιο πάνω αναφερθείσες προτεραιότητες.

Ποτέ δεν πρέπει ο ορθόδοξος θεολόγος να γίνει προσωπολήπτης ή ιδεοκράτης ή κομματόσκυλο ή Ευρωπαϊστής ή εθνικόφρων ή σοσιαλιστής ή κεφαλαιοκράτης. Πρέπει να αγωνίζεται να είναι πάντοτε ορθόδοξος θεολόγος, ταπεινός και πράος, μάρτυρας και ομολογητής, διδάσκαλος και πρακτικός εφαρμοστής των εντολών του Χριστού και του Ευαγγελίου Του. Να ακολουθεί ταπεινά του αγίους θεόπτες ανθρώπους, πατέρες θεολόγους, παλαιούς και νέους της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας.
Όταν θα έλθει η ευλογημένη εκείνη ώρα της αναχωρήσεώς μας από την επίγεια

ζωή μας, πρέπει να είμαστε στο πνευματικό εκείνο επίπεδο να καυχώμεθα εν Κυρίω γενόμενοι άφρονες και μπορούμε να πούμε: «Διά τους λόγους των χειλέων σου, Κύριε, εγώ εφύλαξα οδούς σκληράς.» (Εγώ, Κύριε, εβίασα την ανθρώπινή μου φύση (όχι άλλους ανθρώπους) για να τηρήσει τα λόγια των χειλιών σου, δηλαδή τις εντολές σου.). Οπωσδήποτε, λόγω της ανθρώπινης αδυναμίας και της άγνοιας, λήθης και ραθυμίας μας δεν επιτύχαμε πλήρως αυτά που ο Θεός εζήτησε μέχρι σήμερα και ζητάει ακόμη από εμάς να κάνουμε. Πιστεύουμε όμως ότι, Χάριτι Χριστού και δι' ευχών των αγίων Αγιορειτών Γερόντων μας στο μέλλον θα τα επιτύχουμε.
Τώρα, απλώς, αρκούμεθα να εξομολογηθούμε δημοσίως και να ζητήσουμε συγγνώμη από όλους, συγχωρώντας και εμείς με την σειρά μας όλους μισούντας και αγαπώντας ημάς, μισουμένους και αγαπωμένους υφ' ημών, ζώντας και κεκοιμημένους, κολασμένους και σεσωσμένους.

Β. Εξομολόγηση αποτυχημένου θεολόγου
Δωδέκατη βυζαντινή ώρα. Κρούουν (κτυπούν) ο κόπανος, το σιδεράκι, οι εφτά καμπάνες, πλήθος δαιμόνων περικυκλώνουν το Καθολικό (Κεντρικό Ναό της Μονής) του Αγίου Νικολάου Μύρων της Λυκίας. Σκοπεύουν να πολεμήσουν τους μυροφόρους στρατιώτες του Χριστού, που απόψε θα αγρυπνήσουν προσευχόμενοι. Φαίνονται αποτυχημένοι οι μοναχοί. Ποιος τους υπολογίζει παγκόσμια, Ευρωπαϊκά, πανεθνικά, κοινωνικά, πολιτικά, φιλοσοφικά, μορφωτικά ακόμη και εκκλησιαστικά;
Σταυρός και Ανάσταση η ζωή τους. Δάκρυ, πόνος, σιωπή, Υπακοή, ακτημοσύνη, παρθενία. Κάθαρση, φωτισμός, έλλαμψη. Λογισμοί από δεξιά και από αριστερά, από τα έσω και από τα έξω, από πάνω κι από κάτω, από Ανατολή και Δύση, από Βορρά και Νότο. Ποιος μπορεί να ξεφύγει από τις χιλιάδες παγίδες του διαβόλου;
-«Η ταπείνωση». (Γεροντικόν, Άγιος Αντώνιος ο Μέγας, μετάφραση: Θεοδώρα Χαμπάκη, εκδ. Λυδία, Θεσ/νίκη 1989, σελ. 260). Αποτυγχάνεις κάθε μέρα να πετύχεις την παραμικρή νίκη κατά του εγωϊσμού, του φρονήματος της σαρκός, του κόσμου, της αμαρτίας, του θανάτου.
-«Κράτησε το νου σου στον Άδη και μην απελπίζεσαι» (Αρχιμ. Σωφρονίου Σαχάρωφ, Ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, εκδ. Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου, Έσσεξ Αγγλίας, τέταρτη έκδοση 1988, σελ. 42 και 237-243. Ίσως απόψε ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος με την ποιμαντορική ράβδο σπάσει στο ξύλο τους δαίμονες και δώσει κάποια πνευματική ανάσα στους πατέρες.
Εγώ πάντως εικοσιπέντε (25) χρόνια τώρα στην Μονή Γρηγορίου απέτυχα να ζήσω εν Χριστώ, έστω και ένα κλάσμα του δευτερολέπτου. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο αυτό: Δεν θέλω να μετανοήσω. (Δηλαδή, η άρρωστη ανθρώπινή μου φύση συνδυαζόμενη με αδιαφορία, αγνωμοσύνη, αχαριστία, πώρωση και αναισθησία δεν

αφήνει την άκτιστη θεία χάρη να ενεργήσει μέσα μου τα έργα αγιότητος που μόνο αυτή γνωρίζει να κάνει αρρήτως, μυστικώς, παραδόξως – Άγιος Μάξιμος Ομολογητής). Ο άγιος Γέροντάς μας το βλέπει αυτό αλλά, δεν λέει τίποτα. Κάποιος αποστολικός πατήρ της Ορθοδόξου Εκκλησίας έγραψε περίπου τα εξής: «Να μην φοβάστε τον επίσκοπο όταν ομιλεί είτε ελέγχοντας είτε νουθετώντας αλλά, να φοβάστε των σιωπή του. Διότι, η σιωπή του επισκόπου σημαίνει πως δεν υπάρχει πλέον άλλο περιθώριο σωτηρίας και μετανοίας. Περιμένει πως ο ίδιος ο Θεός θα αναλάβει να νουθετήσει τους χριστιανούς που δεν αγωνίζονται.».
Αρχίζει το Απόδειπνο. «Κύριε εισάκουσον της προσευχής μου». Θεέ μου, δεν μας ακούς και δεν μας βλέπεις; Σήμερα το πρωί κατέκρινα τον προϊστάμενο του διακονήματος, γιατί δεν έκανε κατά την εγωϊστική μου γνώμη, το καθήκον του. Τί να πεις και εσύ με τα χάλια μου; Θα μιλήσεις σε ένα ανυπάκουο μοναχό; Θα φανερώσεις το άγιο θέλημά σου σε μένα τον τυφλό πνευματικά; Αφού δεν θα το κάνω. Κατά τ’ άλλα έχω την εντύπωση, Θεέ μου, πως είσαι υπόχρεος να με σώσεις, να με δοξάσεις και επί γης και στον ουρανό, να μου δώσεις όλα τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματός Σου. Τί πλάνη, τί τρέλα, τί αποτυχία πράγματι!
«Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλό, τον πλανεμένο, τον αποτυχημένο, τον αυτοειδωλοποιημένο.». Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης γράφει κάπου πως αν δεν απελπισθούμε τελείως από τον εαυτό μας και δεν ελπίσουμε τελείως στον Θεό, δεν μπορούμε να βάλουμε αρχή στην πνευματική ζωή. Γι’ αυτό σου λέω, Θεέ μου, πως απέτυχα ως άνθρωπος, ως χριστιανός, ως μεγαλόσχημος μοναχός, ως ορθόδοξος θεολόγος, ως Αγιορείτης, ως Ελληνοκύπριος, ως νήπιο, ως παιδί, ως έφηβος, ως νέος, ως άνδρας. Πάρε τις αποτυχίες μου αυτές. Δεν έχω τίποτα άλλο να σου προσφέρω. Ξέρω ότι είπες: «Ουαί δι’ ου το σκάνδαλον έρχεται.» (Αλλά αλλοίμονο στον άνθρωπο, δια του οποίου έρχεται το σκάνδαλο. – Ματθ. 18,7). Αλλά είπες επίσης: «Ο Θεός πάντας ανθρώπους θέλει σωθήναι και εις επίγνωσιν αληθείας ελθείν.» (Ο Θεός θέλει να σωθούν όλοι οι άνθρωποι και λάβουν γνώση, να γνωρίσουν την αλήθεια, τον Χριστό. – Α’ Τιμοθ. 2, 4). Αν θέλεις, όποτε θέλεις, σώσε με είτε το θέλω είτε δεν το θέλω. Μη κοιτάς την εξωτερική υποκριτική μου ευγένεια και επιπλαστή αγιότητα. Η καρδία μου είναι γεμάτη φαρμακερά φίδια, θανατηφόρα. Σκορπιοί και πεινασμένα λιοντάρια, τα πάθη μου, ζητούν ποιον να καταπιούν. «Βλέπω δε έτερον νόμο εν τοις μέλεσί μου αντιστρατευόμενον τω κόσμω του νοός μου και αιχμαλωτίζοντά με εν τω νόμω της αμαρτίας τω όντι εν τοις μέλεσί μου. Ταλαίπωρος εγώ άνθρωπος· τις με ρύσεται εκ του σώματος του θανάτου τούτου;» (Βλέπω άλλον νόμο στα μέλη μου, ο οποίος αντιστρατεύεται στον νόμο του λογικού μου και με αιχμαλωτίζει δια του νόμου της αμαρτίας που υπάρχει στα μέλη μου. Ταλαίπωρος εγώ άνθρωπος! Ποιος θα με ελευθερώσει από το σώμα αυτό που είναι καταδικασμένο εις θάνατον; – Ρωμ. 7, 23-24).

Χριστέ βοήθει! Αλλοιώς δεν γίνεται τίποτα. Υπεραγία Θεοτόκε Παρθένε Μαρία, Κυρία και Ηγουμένη του Αγίου Όρους, τήρησε τις υποσχέσεις που έδωσες στον Άγιο Πέτρο τον Αθωνίτη και σε όλους τους Αγιορείτες:
«Συ υπέσχου, Παρθένε, προπολεμείν πάντοτε, πάντων των εν τώδε τω Όρει αράντων πόλεμον, προς τον πολέμιον, τον τοις βροτοίς πολεμούντα. Όθεν πλήρου, Δέσποινα, την σην υπόσχεσιν. Αμήν.» (Εσύ, Παρθένε Μαρία Θεοτόκε, υποσχέθηκες να προπολεμείς, να μας προασπίζεσαι στον πόλεμο τον νοητό όλους τους Αγιορείτες μοναχούς που εδώ στο Άγιον Όρος εξεσήκωσαν πόλεμο εναντίον του πολεμούντος αυτού διαβόλου. Γι’ αυτό, Δέσποινα Παναγία, να τηρήσεις μέχρι τέλους αδιαψεύστως την υπόσχεση που έδωσες στους Αγιορείτες ότι θα τους βοηθάς πάντοτε στις δυσκολίες τους.).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – « Ο Θεός είναι αδυσώπητος»
Θα τελειώσουμε με την κραυγή του Αγίου Σιλουανού του Αθωνίτου, ενός από τους τελευταίους εμφανισθέντας αγίους του (20ου) εικοστού αιώνος, ο οποίος ήταν θεόπτης θεολόγος θεοδίδακτος:
«Οι μήνες επερνούσαν και το μαρτύριο των δαιμονικών προσβολών εγινόταν ολοένα πιο καταθλιπτικό. Οι ψυχικές δυνάμεις του νεαρού υποτακτικού άρχισαν να κάμπτονται, το θάρρος του αφανιζόταν. Ο φόβος της απώλειας και η φρίκη της απελπισίας εκυρίευε σιγά-σιγά όλη του την ψυχή. Όποιος έζησε κάτι παρόμοιο, αυτός ξέρει πως καμμιά ανθρώπινη ανδρεία, καμμιά ανθρώπινη δύναμη δεν μπορεί να αντέξει τέτοιο πνευματικό αγώνα. Κάμφθηκε και ο αδελφός Συμεών (Άγιος Σιλουανός μετά). Έφτασε ως την έσχατη απόγνωση και μία μέρα, πριν από τον εσπερινό, καθισμένος στο κελλί του, σκέφτηκε: «Ο Θεός είναι αδυσώπητος.». Με αυτόν τον λογισμό ένοιωσε τελεία εγκατάλειψη και η ψυχή του για μία περίπου ώρα βυθίστηκε στο σκοτάδι μιας απερίγραπτης αγωνίας.
Όταν επήγε για τον εσπερινό στην Εκκλησία του Αγίου Προφήτη Ηλία, που είναι κοντά στον μύλο, είδε στα δεξιά της Ωραίας Πύλης, στον τόπο της Εικόνος του Σωτήρος, τον ζώντα Χριστό.
Ο Κύριος εμφανίστηκε με ακατάληπτο τρόπο στον νεαρό δόκιμο και όλη του η ύπαρξη ακόμη και το σώμα του εγέμισαν από την φωτιά της χάριτος του Αγίου Πνεύματος, από εκείνη την φωτιά που κατέβασε ο Κύριος με τον ερχομό Του στη γη (Λουκά Ιβ’, 49).
Από το όραμα έπεσε σε εξάντληση ο Συμεών και ο Κύριος έγινε άφαντος από αυτόν.
Είναι αδύνατο να περιγράψουμε την κατάσταση στην οποία βρισκόταν αυτός εκείνη την ώρα. Ξέρουμε από το στόμα και γραφόμενα του Γέροντα, πως τότε τον περιέλαμψε το μέγα Θεϊκό Φως· πως έφυγε από τον κόσμο τούτο και ανέβηκε με το πνεύμα στον ουρανό, όπου άκουσε άρρητα ρήματα. Πως εκείνη τη στιγμή

εγεννήθηκε άνωθεν (Ιω. α’ 13, γ’ 3). Το γαλήνιο βλέμμα του Χριστού που συγχωρεί τα πάντα, που αγαπά απείρως, που είναι γεμάτο από ανείπωτη χαρά προσέλκυσε ολόκληρο τον άνθρωπο. Και όταν έγινε άφαντος, η ψυχή του από την γλυκύτητα της αγάπης του Θεού ανηρπάγη στην θεωρία της θεότητος, έξω πλέον από τα σχήματα του κόσμου.». (Αρχιμ. Σωφρονίου Σαχάρωφ, ο Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, εκδ. Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Έσσεξ Αγγλίας, τέταρτη έκδοση 1988, σελ. 23-24).

Πολλές ψυχές ανθρώπων στην εποχή μας έχουν πει την κραυγή: «Ο Θεός είναι αδυσώπητος.». Πολλές απελπισμένες ψυχές ποθούν να νοιώσουν την γλυκύτητα της αγάπης του Θεού, μετά από την θέα του Προσώπου του αγαπημένου Νυμφίου Χριστού. Ποια ψυχή, όμως, από αυτές είχε και έχει τις προϋποθέσεις του Αγίου Σιλουανού του Αθωνίτου, μερικές από τις οποίες περιγράψαμε στην παρούσα μελέτη; Δυστυχώς, ελάχιστες.

Χρέος, επομένως, του ορθόδοξου θεολόγου σήμερα είναι να βοηθήσει και τον εαυτό του και τους συνανθρώπους του να ανακαλύψουν μέσα τους και γύρω τους τις προϋποθέσεις αυτές που θα τους είναι απαραίτητες να δουν το Πρόσωπο του Νυμφίου Χριστού, να αρπαγούν στον ουρανό, να δουν άρρητα ρήματα, να γίνουν όλοι φως μέσα στο Φως, να γίνουν όλοι οφθαλμός, όλοι μία θεία αίσθηση, όλοι μια κοινότητα ευχαριστιακή, νηπτική, νοοκαρδιακή ενότητα και πληρότητα, να Εκκλησιοποιηθούν δηλαδή, να γίνουν ζωντανά μέλη στο Σώμα του Χριστού, την Ορθόδοξη Εκκλησία.

Ευχόμαστε η παρούσα μελέτη να γίνει αφορμή μετανοίας, πνευματικού αγώνος, αυτογνωσίας και θεογνωσίας, γόνιμου και δημιουργικού διαλόγου, προβληματισμού και αρχή μιας νέας πορείας μέσα στην νέα χιλιετία που ήδη διανύουμε, στον χώρο της καθ’ ημάς Ορθοδόξου Ανατολής και στον κόσμο ολόκληρο.

Πηγή: anastasiosk.blogspot.gr, agioritikesmnimes.blogspot.gr